

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 18 juni 2020*

”Begäran om förhandsavgörande – Konsumentskydd – Distansförsäljning av finansiella tjänster – Direktiv 2002/65/EG – Artikel 1 – Tillämpningsområde – Avtal om finansiella tjänster som omfattar ett inledande avtal om tjänster som följs av på varandra följande transaktioner – Tillämpning av direktiv 2002/65/EG på enbart det första avtalet – Artikel 2 a – Begreppet ’avtal om finansiella tjänster’ – Tilläggsavtal avseende ändring av den ursprungligen överenskomna räntesatsen”

I mål C-639/18,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Landgericht Kiel (Regionala domstolen i Kiel, Tyskland) genom beslut av den 7 september 2018, som inkom till domstolen den 12 oktober 2018, i målet

KH

mot

Sparkasse Südholstein,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot, domstolens vice ordförande R. Silva de Lapuerta samt domarna M. Safjan (referent), L. Bay Larsen och C. Toader,

generaladvokat: E. Sharpston,

justitiesekreterare: enhetschefen D. Dittert,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 4 september 2019,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- KH, genom C. Rugen, Rechtsanwalt,
- Sparkasse Südholstein, genom F. van Alen, Rechtsanwalt,

* Rättegångsspråk: tyska.

- Tysklands regering, genom J. Möller, M. Hellmann, E. Lankenau och T. Henze, samtliga i egenskap av ombud,
 - Europeiska kommissionen, genom B.-R. Killmann och C. Valero, båda i egenskap av ombud,
- och efter att den 12 mars 2020 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 2 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG (EGT L 271, 2002, s. 16).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan KH och Sparkasse Südholstein angående KH:s ångerrätt vad gäller tillägg till låneavtal, som ändrar den ursprungligen fastställda räntesatsen.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I skälen 1, 3, 13 och 16–18 i direktiv 2002/65 anges följande:
 - ”(1) Åtgärder bör vidtas för att inom ramen för förverkligandet av den inre marknadens mål gradvis befästa denna marknad. Dessa åtgärder bör även bidra till en hög konsumentskyddsnivå, i enlighet med artiklarna 95 och 153 [EG].
 - ...
 - (3) ... För att säkerställa konsumenternas väsentliga rätt till valfrihet krävs en hög konsumentskyddsnivå, så att konsumenternas förtroende för distansförsäljning ökar.
 - ...
 - (13) En hög konsumentskyddsnivå bör säkerställas genom detta direktiv i syfte att säkerställa fri rörlighet för finansiella tjänster. Medlemsstaterna bör inte kunna besluta om andra bestämmelser än dem som fastställs i detta direktiv på de områden som harmoniseras i direktivet, om det inte särskilt anges i detta.
 - ...
 - (16) Ett och samma avtal som omfattar flera på varandra följande transaktioner eller separata transaktioner av samma slag fördelade över tiden kan ha olika rättslig innebörd i de olika medlemsstaterna. Det är emellertid viktigt att direktivet tillämpas på samma sätt i samtliga medlemsstater. Detta direktiv bör därför anses tillämpligt på den första i en rad på varandra

följande transaktioner eller separata transaktioner av samma slag fördelade över tiden och kan anses utgöra en helhet, oberoende av om denna transaktion eller denna rad av transaktioner är föremål för ett enda avtal eller för flera på varandra följande avtal.

- (17) Med ett 'inledande avtal om tjänster' avses till exempel att öppna ett bankkonto, skaffa ett kreditkort, ingå ett avtal om förvaltning av värdepapper, medan en 'transaktion' avser till exempel insättning eller uttag från bankkontot, betalningar med kreditkort eller transaktioner inom ramen för avtalet om förvaltning av värdepapper. Tillägg av nya delar till ett inledande avtal om tjänster, till exempel en möjlighet att använda ett elektroniskt betalningsinstrument tillsammans med det egna befintliga bankkontot utgör inte en 'transaktion' utan ytterligare ett avtal på vilket detta direktiv är tillämpligt. Teckning av nya andelar i samma fond för kollektiva investeringar betraktas som en transaktion av 'på varandra följande transaktioner av samma slag'.
- (18) Genom att direktivet hänvisar till ett system för tillhandahållande av tjänster som organiseras av leverantörer av finansiella tjänster, undantas därför från dess tillämpningsområde sådana tjänster som endast tillhandahålls tillfälligt utanför affärsstrukturer som inrättats för att ingå distansavtal."

4 I artikel 1 i detta direktiv, som bär rubriken "Syfte och tillämpningsområde", föreskrivs följande:

"1. Syftet med detta direktiv är en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter.

2. Vid sådana avtal om finansiella tjänster som omfattar ett inledande avtal om tjänster som följs av på varandra följande transaktioner eller en rad separata transaktioner av samma slag fördelade över tiden, skall bestämmelserna i detta direktiv endast tillämpas på det inledande avtalet.

Om det inte finns något inledande avtal om tjänster, men de på varandra följande transaktionerna eller separata transaktionerna av samma slag fördelade över tiden utförs mellan samma avtalsslutande parter, skall artiklarna 3 och 4 endast tillämpas när den första transaktionen utförs. Om det under mer än ett år inte utförs någon transaktion av samma slag skall emellertid nästa transaktion anses vara den första i en ny rad av transaktioner och följaktligen skall artiklarna 3 och 4 gälla."

5 Artikel 2 i direktivet, som har rubriken "Definitioner", har följande lydelse:

"I detta direktiv avses med

- a) *distansavtal*: alla avtal om finansiella tjänster som ingås mellan en leverantör och en konsument inom ramen för ett system för distansförsäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans organiserat av leverantören, som för detta avtal uteslutande använder en eller flera tekniker för distanskommunikation fram till och med den tidpunkt då avtalet ingås.
- b) *finansiell tjänst*: alla banktjänster samt tjänster som avser krediter, försäkringar, privata individuella pensioner, investeringar eller betalningar.
- c) *leverantör*: varje privat eller offentlig fysisk eller juridisk person som, inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet, i egenskap av avtalspart tillhandahåller tjänster som är föremål för distansavtal.

d) *konsument*: varje fysisk person som ingår distansavtal för ändamål som inte omfattas av hans närings- eller yrkesverksamhet.

...”

6 Artikel 3 i samma direktiv har rubriken ”Information till konsumenten innan distansavtal ingås”, och föreskriver följande:

”1. I rimlig tid innan konsumenten blir bunden av ett distansavtal eller ett anbud skall denne ges följande information om

...

3) distansavtalet:

a) Förekomsten eller frånvaron av ångerrätt i enlighet med artikel 6 och, för det fall ångerrätt föreligger, dess varaktighet och villkoren för dess utövande, inklusive uppgift om det belopp konsumenten kan bli skyldig att betala på grundval av artikel 7.1 samt vad som kan bli följderna av att inte utöva denna rättighet.

...

2. Den information som avses i punkt 1, vars kommersiella syfte tydligt skall framgå, skall ges tydligt och begripligt på ett sätt som är anpassat till den teknik för distanskommunikation som används, med vederbörlig hänsyn till i synnerhet principerna om redlighet i affärstransaktioner och om skydd av dem som enligt medlemsstatens lagstiftning inte kan ge sitt medgivande, t.ex. underåriga.

...”

7 I artikel 6 i direktiv 2002/65, med rubriken ”Ångerrätt”, föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna skall se till att konsumenten har en tidsfrist på 14 kalenderdagar under vilken denne kan utöva sin ångerrätt utan att det leder till någon påföljd och utan att konsumenten behöver ange några skäl. ...

Tidsfristen för ångerrätten skall börja löpa

- den dag då distansavtalet ingås, med undantag av nämnda livförsäkringar, då tidsfristen börjar löpa vid den tidpunkt då konsumenten informeras om att distansavtalet har ingåtts, eller
- den dag då konsumenten erhåller avtalsvillkoren och informationen i enlighet med artikel 5.1 eller 5.2, om denna tidpunkt är senare än den tidpunkt som anges i första strecksatsen.

...

3. Medlemsstaterna får föreskriva att ångerrätten inte skall tillämpas på

a) krediter som huvudsakligen är avsedda för att förvärva eller behålla äganderätt till mark eller en befintlig eller planerad byggnad eller för att renovera eller förbättra en byggnad, eller

b) krediter som säkras antingen genom inteckning i fast egendom eller en rättighet med anknytning till fast egendom ...

...”

Tysk rätt

8 312b § stycke 1 i Bürgerliches Gesetzbuch (civillagen), i dess lydelse vid tidpunkten för omständigheterna i det nationella målet (nedan kallad BGB), har följande lydelse:

”Distansavtal är avtal om tillhandahållande av varor eller avtal om utförande av tjänster, inbegripet finansiella tjänster, som ingås mellan en näringsidkare och en konsument enbart med hjälp av teknik för distanskommunikation, när avtalet ingås inom ramen för ett organiserat system för distansförsäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans. Finansiella tjänster i den mening som avses i första meningen utgörs av banktjänster samt tjänster som avser krediter, försäkringar, privata individuella pensioner, investeringar eller betalningar.”

9 I 312d § BGB föreskrivs en ångerrätt för en konsument som har ingått ett distansavtal. Där preciseras i huvudsak att fristen för att ångra avtalet inte börjar löpa förrän informationsskyldigheten har uppfyllts och, när det gäller tillhandahållande av tjänster, inte innan avtalet ingås.

10 I 495 § stycke 1 BGB föreskrivs följande:

”Vid ett konsumentkreditavtal har låntagaren en ångerrätt ...”

11 Innehållet i 312b och 312d §§ BGB har ändrats genom Gesetz zur Umsetzung der Verbraucherrechterichtlinie und zur Änderung des Gesetzes zur Regelung der Wohnungsvermittlung (lag om införlivande av konsumenträttsdirektivet och om ändring av lagen om fastighetsbyråer) av den 20 september 2013 (BGBl. 2013 I, s. 3642). I artikel 229.32 i Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (lag om införande av civillagen) föreskrivs emellertid att de ändringar som gjorts i BGB inte påverkar avtal som ingåtts före den 13 juni 2014. Det framgår vidare av artikel 229.32 att en konsuments ångerrätt inte upphör att gälla i fråga om avtal om finansiella tjänster för det fall att konsumenten, i fråga om ett distansavtal som ingåtts före den 13 juni 2014, inte har informerats om sin ångerrätt eller inte har informerats om den i enlighet med de rättsliga krav som gällde vid tidpunkten för avtalets ingående.

12 I 495 § stycke 1 BGB, i den lydelse som var tillämplig från och med den 1 augusti 2002 till och med den 12 juni 2014, föreskrevs följande:

”Vid ett konsumentkreditavtal har låntagaren en ångerrätt enligt 355 §.”

13 I 355 § stycke 3 BGB, i den lydelse som var tillämplig vid tidpunkten för omständigheterna i det nationella målet, föreskrevs följande:

”Ångerrätten upphör att gälla senast sex månader efter avtalets ingående. Vid leverans av varor börjar fristen inte löpa förrän den dag varorna når mottagaren. Med avvikelse från första meningen upphör ångerrätten inte att gälla om konsumenten inte har informerats om sin ångerrätt på föreskrivet sätt, och vid distansavtal om finansiella tjänster upphör ångerrätten inte att gälla om företaget har underlåtit att på föreskrivet sätt fullgöra sin informationsskyldighet enligt 312c § stycke 2 punkt 1.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 14 Den 1 juli 1994, den 17 juli 1994 och den 4 november 1999 ingick den bank vars rättigheter övertagits av Sparkasse Südholstein tre låneavtal med KH. Det första avtalet, som avsåg ett belopp på 114 000 tyska mark (DEM) (cirka 57 000 EUR) med en räntesats på 6,95 procent, avsåg finansiering av fast egendom och garanterades genom pant i fast egendom. Det andra avtalet, som avsåg ett belopp på 112 000 DEM (cirka 56 000 EUR) med en räntesats på 5,7 procent, avsåg även det finansiering av fast egendom och garanterades genom en pant i fast egendom. Det tredje avtalet, som uppgick till 30 000 DEM (cirka 15 000 EUR) och räntan på 6,6 procent, avsåg finansiering av konsumentvaror.
- 15 I avtalsvillkoren föreskrevs att vardera parten hade rätt att efter en viss tid begära att den ursprungligen överenskomna räntesatsen skulle anpassas och att långivaren i annat fall skulle kunna fastställa en rörlig räntesats som var jämförbar med den som tillämpades på lån av denna typ.
- 16 I enlighet med dessa villkor kom parterna, under åren 2008–2010 och uteslutande användandes tekniker för distanskommunikation, överens om tillägg till de tre avtalen i vilket de fastställde nya årliga räntesatser. Vid ingåendet av tilläggsavtalen informerade inte Sparkasse Südholstein KH om att vederbörande hade ångerrätt.
- 17 I skrivelse av den 2 september 2015, som kom Sparkasse Südholstein tillhanda den 8 september 2015, meddelade KH sin avsikt att frånträda tilläggen. Efter att ha understrukt att vart och ett av dessa avtal var ett distansavtal meddelade KH att det mot bakgrund av att Sparkasse Südholstein inte hade informerat om ångerrätten fortfarande var möjligt för KH att frånträda avtalet enligt 495 § stycke 1 BGB eller, alternativt, enligt 312d § stycke 1 BGB.
- 18 KH väckte talan vid Landgericht Kiel (Regionala domstolen i Kiel, Tyskland) och yrkade fastställelse av att frånträddandet av tilläggen till det andra och det tredje avtalet innebar att samtliga tidigare överenskommelser mellan parterna avseende räntesatserna i dessa tillägg hade förlorat sin giltighet, och att Sparkasse Südholstein skulle förpliktas att till KH återbetala den ränta och det kapitalbelopp som hade betalats sedan antagandet av tilläggen och återbetala inbetalda kontoavgifter. Vidare yrkades ett skadestånd.
- 19 Sparkasse Südholstein yrkade att talan skulle ogillas och bestred att KH hade rätt att frånträda tilläggsavtalen. Enligt banken hade nämligen de ursprungliga avtalen inte ingåtts med användning av tekniker för distanskommunikation. Banken gjorde vidare gällande att tilläggsavtalen, som inte avsåg andra finansiella tjänster, inte kunde frånträddas separat. Även om KH:s återtaganden skulle vara giltiga, så skulle de enbart omfatta tilläggsavtalen och inte de ursprungliga avtalen, och ränta på dessa senare skulle fortsätta att utgå enligt den variabla räntesats som föreskrivs i avtalsvillkoren.
- 20 Den hänskjutande domstolen har angett att utgången i det nationella målet beror på svaret på frågan huruvida tilläggen, för det första, ska anses ha ingåtts inom ramen för system för distansförsäljning organiserat av leverantören, i den mening som avses i artikel 2 a i direktiv 2002/65, och, för det andra, ska anses omfattas av begreppet ”avtal om finansiella tjänster” i samma bestämmelse. Den hänskjutande domstolen har framhållit att svaret på den andra frågan är nödvändigt för att, i förekommande fall, kunna tillämpa 312b § stycke 1 och 312d § styckena 1 och 2 BGB i det nationella målet. Denna domstol har även anfört att det är

den tyska lagstiftarens vilja att begreppet ”avtal om tillhandahållande av tjänster, inklusive finansiella tjänster” i 312b § stycke 1 första meningen BGB, ska tolkas i enlighet med direktiv 2002/65.

21 Mot denna bakgrund beslutade Landgericht Kiel (Regionala domstolen i Kiel) att vilandeförklara målet och hänskjuta följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

- ”1) Ska ett avtal anses ingått ’inom ramen för ett system för distansförsäljning eller tillhandahållande av tjänster på distans organiserat av leverantören’, i den mening som avses i artikel 2 a i direktiv [2002/65], genom vilket ett befintligt låneavtal ändras uteslutande med avseende på avtalad räntesats (tilläggsavtal avseende räntejustering), när en filialbank endast ingår låneavtal för fastighetsfinansiering mot pant i den fasta egendomen i sina företagslokaler, medan den i pågående affärsförbindelser ibland ingår avtal om ändring av redan ingångna låneavtal uteslutande med användning av tekniker för distanskommunikation?
- 2) Föreligger ett ’avtal om finansiella tjänster’, i den mening som avses i artikel 2 a i direktiv 2002/65, när ett befintligt låneavtal ändras uteslutande med avseende på den avtalade räntan (tilläggsavtal avseende räntejustering), utan att lånets löptid förlängs eller att beloppet ändras?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den andra frågan

- 22 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan, som ska prövas först, för att få klarhet i huruvida artikel 2 a i direktiv 2002/65 ska tolkas så, att ett tillägg till ett låneavtal omfattas av begreppet ”avtal om finansiella tjänster”, i den mening som avses i denna bestämmelse, när tilläggsavtalet endast innebär en ändring av den ursprungligen överenskomna räntesatsen, utan att förlänga låneavtalets löptid eller ändra dess belopp, och när de ursprungliga villkoren i låneavtalet stipulerade att ett sådant tillägg skulle ingås eller i annat fall att en rörlig ränta skulle tillämpas.
- 23 Domstolen påpekar inledningsvis, i likhet med vad generaladvokaten har påpekat i punkt 45 i sitt förslag till avgörande, att direktiv 2002/65 i princip genomför en fullständig harmonisering av de aspekter som regleras i direktivet och att dess lydelse följaktligen ska ges en tolkning som är gemensam för samtliga medlemsstater (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 september 2019, Romano, C-143/18, EU:C:2019:701, punkterna 34 och 55).
- 24 Enligt EU-domstolens fasta praxis följer det såväl av kravet på en enhetlig tillämpning av unionsrätten som av likhetsprincipen, att en unionsbestämmelse som inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar för fastställandet av bestämmelsens innebörd och tillämpningsområde, i regel ska ges en självständig och enhetlig tolkning inom hela unionen, med beaktande av det sammanhang i vilket bestämmelsen förekommer och det mål som eftersträvas med den aktuella lagstiftningen (dom av den 23 maj 2019, WB, C-658/17, EU:C:2019:444, punkt 50 och där angiven rättspraxis).

- 25 Vad gäller formuleringen av begreppet "avtal om finansiella tjänster" i artikel 2 a i direktiv 2002/65 påpekar domstolen att hänvisningen däri till "finansiella tjänster" utgör den särskiljande beståndsdel i detta begrepp, med hänsyn till att det är fråga om att identifiera en särskild avtalskategori.
- 26 I artikel 2 b i direktiv 2002/65 definieras begreppet "finansiell tjänst" som alla banktjänster samt tjänster som avser krediter, försäkringar, privata individuella pensioner, investeringar eller betalningar.
- 27 Vad närmare bestämt gäller kreditavtal har domstolen redan haft tillfälle att precisera att den karakteristiska förpliktelsen är själva beviljandet av det utlånade beloppet, medan låntagarens skyldighet att betala tillbaka det utlånade beloppet endast är en konsekvens av långivarens prestation (dom av den 15 juni 2017, Kareda, C-249/16, EU:C:2017:472, punkt 41).
- 28 Vad vidare gäller det sammanhang som artikel 2 a i direktiv 2002/65 ingår i, och såsom såväl den hänskjutande domstolen som generaladvokaten i punkt 41 i sitt förslag till avgörande med rätta har påpekat, är bestämmelserna i direktiv 2002/65, när det gäller avtal om finansiella tjänster som innehåller ett "inledande avtal om tjänster" som följs av på varandra följande transaktioner, enligt artikel 1.2 första stycket i direktivet, endast tillämpliga på det första tjänsteavtalet. I skäl 17 andra meningen i direktivet preciseras i detta avseende att tillägg av nya delar till ett inledande avtal om tjänster inte utgör en "transaktion" utan ytterligare ett avtal på vilket direktivet är tillämpligt.
- 29 Mot bakgrund av de exempel på transaktioner som anges i samma skäl 17, finner domstolen att fastställandet, genom tillägg, av en ny räntesats, med tillämpning av en omförhandlingsklausul som redan finns inskriven i det ursprungliga avtalet och enligt vilken det, i brist på ett avtal, föreskrivs en kompletterande klausul om införande av en rörlig räntesats, varken utgör en transaktion, i den mening som avses i artikel 1.2 första stycket i direktiv 2002/65, eller ett tillägg till det inledande avtalet.
- 30 Det följer således av såväl en bokstavstolkning som en systematisk tolkning av artikel 2 a i direktiv 2002/65 att ett "avtal om finansiella tjänster" ska anses utgöra ett avtal om tillhandahållande av sådana tjänster. Detta villkor är emellertid inte uppfyllt om det aktuella tilläggsavtalet, såsom i det nationella målet, endast har till syfte att anpassa räntesatsen för en redan avtalad tjänst.
- 31 Denna tolkning finner stöd i en genomgång av andra bestämmelser i direktiv 2002/65, av vilken det framgår att direktivet i princip omfattar avtal som gäller den karakteristiska förpliktelse som tjänsteleverantören ska uppfylla. I artikel 3 i direktivet föreskrivs således att konsumenten bland annat ska vara fullt informerad om leverantörens identitet och om de huvudsakliga egenskaperna hos den finansiella tjänsten, inbegripet förekomsten eller frånvaron av en ångerrätt. När det gäller ett tilläggsavtal som enbart avser räntesatsen torde en ny information till konsumenten avseende dessa aspekter sakna betydelse.
- 32 Vad slutligen gäller syftet med direktiv 2002/65 konstaterar domstolen att detta, enligt skälen 3 och 13 i samma direktiv, är att säkerställa dels en hög konsumentskyddsnivå, så att konsumenternas förtroende för distansförsäljning ökar, dels fri rörlighet för finansiella tjänster.
- 33 Ett sådant syfte kräver emellertid inte nödvändigtvis att den omständigheten, att en ursprunglig klausul i ett låneavtal stipulerar fastställande av en ny räntesats, medför att detta tillägg ska kvalificeras som ett nytt avtal avseende finansiella tjänster.

- 34 Mot bakgrund av det ovanstående ska den andra frågan besvaras enligt följande: Artikel 2 a i direktiv 2002/65 ska tolkas så, att ett tillägg till ett låneavtal inte omfattas av begreppet ”avtal om finansiella tjänster”, i den mening som avses i denna bestämmelse, när tilläggsavtalet endast innebär en ändring av den ursprungligen överenskomna räntesatsen, utan att förlänga låneavtalets löptid eller ändra dess belopp, och när de ursprungliga villkoren i låneavtalet stipulerade att ett sådant tillägg skulle ingås eller i annat fall att en rörlig ränta skulle tillämpas.

Den första frågan

- 35 Mot bakgrund av svaret på den andra frågan är det inte nödvändigt att besvara den första frågan.

Rättegångskostnader

- 36 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 2 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/65/EG av den 23 september 2002 om distansförsäljning av finansiella tjänster till konsumenter och om ändring av rådets direktiv 90/619/EEG samt direktiven 97/7/EG och 98/27/EG ska tolkas så, att ett tillägg till ett låneavtal inte omfattas av begreppet ”avtal om finansiella tjänster”, i den mening som avses i denna bestämmelse, när tilläggsavtalet endast innebär en ändring av den ursprungligen överenskomna räntesatsen, utan att förlänga låneavtalets löptid eller ändra dess belopp, och när de ursprungliga villkoren i låneavtalet stipulerade att ett sådant tillägg skulle ingås eller i annat fall att en rörlig ränta skulle tillämpas.

Underskrifter